

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансів
(найменування кафедри)

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 8.03050801 «Фінанси та кредит»
(шифр та найменування спеціальності)
за магістерською програмою професійного спрямування
Державні та муніципальні фінанси
(назва магістерської програми)

на тему: «Управління видатками державного бюджету в мовах
програмно-цільового бюджетування»
(назва теми)

Виконавець:

Студентка фінансово-економічного факультету

Дідкова Катерина Юріївна
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник:

к.е.н.
(науковий ступінь, вчене звання)

Васютинська Людмила Анатоліївна
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми В умовах розбудови ринкової економіки виникає потреба у переосмисленні традиційно сформованих підходів до управління видатками державного бюджету. Перед урядом стоїть гостре питання, як при обмеженому обсязі бюджету задовольнити зростаючі потреби населення у благах. Обмеженість бюджетних ресурсів та зростання бюджетних витрат актуалізують зазначену проблему та спонукають державну владу запровадити у бюджетну практику технологію програмно-цільового бюджетування, яка у загальному виді являє собою систему управління бюджетом у такий спосіб, щоб досягти соціально-економічного ефекту від використаних ресурсів.

Не дивлячись на те, що програмно-цільовий метод було запроваджено у бюджетну практику в 2002 р., постатейне управління бюджетними ресурсами лишається основоположним у ході перерозподілу бюджетних коштів, що призводить до необґрунтованих управлінських рішень. Як результат, кожна третя гривня державного бюджету використовується неефективно, дві третини бюджетних програм взагалі не виконуються, обмежені ресурси розпорошуються за великою кількістю бюджетних програм, а очікувані результати не досягаються. Тому питання щодо вдосконалення системи управління видатками державного бюджету є актуальними.

Мета дослідження – поглиблення теоретичних засад та розробка шляхів управління видатками державного бюджету в умовах програмно-цільового бюджетування.

Завдання дослідження:

- визначити роль державного бюджету в забезпеченні потреб суспільства у благах;
- розкрити сутність та дослідити організацію управління видатками державного бюджету;
- з'ясувати методи та інструменти управління видатками державного бюджету;
- обґрунтувати проблематику запровадження програмно-цільового методу в систему управління видатками державного бюджету;
- проаналізувати процес планування видатків державного бюджету та визначити особливості його практичної реалізації;
- дослідити організацію виконання видатків державного бюджету;
- адаптувати світовий досвід управління видатками державного бюджету до української практики;
- запропонувати інструментарій середньострокового бюджетного планування у систему управління видатками державного бюджету.

Об'єкт дослідження – процес здійснення видатків державного бюджету.

Предмет дослідження – сукупність економічних відносин, які виникають в системі управління видатками державного бюджету.

Методи дослідження. У ході дослідження застосовувалися діалектичні методи пізнання економічних явищ: історичний метод, метод аналогії та

абстрактно-логічний метод, які було застосовано у ході теоретичного аналізу. Статистичні методи, а саме: методи спостереження, групування, графічного відображення, середніх величин, аналізу рядів динаміки, структурного аналізу при дослідженні прагматики і проблематики здійснення видатків державного бюджету.

Інформаційна база дослідження складається з таких джерел, як Конституція України, Бюджетний кодекс України, Закони України, Укази Президента України, постанови Верховної Ради і Кабінету Міністрів України, інші нормативні документи у сфері бюджету. У ході дослідження використовувалася фахова періодична література, методичні рекомендації та інструкції, статистичні дані Міністерства фінансів України, Державної казначейської служби та Державної служби статистики.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (96 найменувань) та 2-х додатків. Загальний обсяг роботи становить 105 сторінок. Основний зміст викладено на 90 сторінках. Робота містить 13 таблиць, 12 рисунків.

Публікації. За результатами виконання кваліфікаційної роботи магістра опубліковано: тези Дідкова К.Ю. Програмно-цільове бюджетування: стан та перспективи розвитку в Україні // Студентська науково-практична конференція фінансово-економічного факультету Одеського національного економічного університету: «Фінансові аспекти розвитку держави, регіонів та суб'єктів господарювання: сучасний стан та перспективи» 24 листопада 2017 року; стаття Дідкова К.Ю. Запровадження середньострокового бюджетування в систему управління видатками державного бюджету / К.Ю. Дідкова // Збірник студентських наукових праць. ОНЕУ. Кафедра фінансів. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://oneu.edu.ua/pages/cath/finans/>.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«Теоретичні засади управління видатками державного бюджету»**

розглянуто: роль видатків державного бюджету у забезпеченні потреб суспільства у благах, сутність та організація управління видатками державного бюджету, методи та інструменти управління видатками державного бюджету.

У другому розділі **«Практика та проблематика управління видатками державного бюджету в умовах програмно-цільового бюджетування в Україні»**

проаналізовано: проблеми запровадження програмно-цільового методу в систему управління видатками державного бюджету, планування видатків державного бюджету та особливості його практичної реалізації, організацію виконання видатків державного бюджету.

У третьому розділі **«Шляхи удосконалення системи управління видатками державного бюджету у контексті реалізації програмно-цільового методу»**

запропоновано:

- переглянути мережу виконавців бюджетних програм для того, щоб на одне завдання припадала мінімальна їх кількість, що надасть можливість оптимізувати кількість бюджетних програм та спрямовувати кошти державного бюджету на першочергові заходи;
- узгодити бюджетне та податкове законодавство відповідно до норм, що забезпечують збалансованість дохідної і видаткової частин бюджету та мінімізують кількість внесених змін до закону про державний бюджет протягом бюджетного періоду;
- розробити та затвердити стратегію соціально-економічного розвитку держави на довгострокову перспективу з метою узгодження обсягів видатків державного бюджету з пріоритетами, визначеними у цьому стратегічному документі;
- запровадити інструментарій адресного фінансування соціальних потреб, що дозволить оптимізувати видатки на соціальний захист і соціальне забезпечення населення та у такий спосіб забезпечити економію бюджетних коштів;
- врегулювати повноваження та відповідальність за виконання державного бюджету за видатками між державними органами влади та розпорядниками бюджетних коштів з метою вдосконалення організації бюджетного процесу на стадії виконання державного бюджету;
- розробити методику планування бюджетних видатків, базуючись на методології середньострокового бюджетування з метою адаптації розроблених прогнозів до існуючих реалій.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основні з яких такі:

1. Проведене дослідження щодо визначення ролі видатків державного бюджету надало можливість виявити, що головне призначення видатків державного бюджету полягає у фінансуванні суспільних благ і фінансовій підтримці галузей економіки у ракурсі визначених бюджетною політикою цілей.
2. Розкриття сутності управління видатками державного бюджету дозволило дійти висновку, що видатки бюджету як об'єкт управління є інструментом реалізації цілей бюджетної політики щодо фінансування потреб суспільства та надання фінансової підтримки суб'єктам господарювання з метою забезпечення добробуту населення та соціально-економічного розвитку територій.
3. З'ясовано, що методи та інструменти, які застосовуються в процесі управління видатками бюджету, формують відповідний механізм, за допомогою якого досягаються цілі бюджетної політики. Через планування фінансування та контроль реалізується процес управлінської діяльності в бюджетній сфері.

4. Дослідження механізму програмно-цільового методу в Україні дозволило визначити його переваги перед іншими методами фінансового управління. Використання цього методу сприятиме переходу від практики ручного управління коштами державного бюджету до середньострокового планування й оцінки ефективності і результативності виконання бюджетних програм. При цьому посилюється відповідальність розпорядників бюджетних коштів та підвищується якість бюджетних послуг. У ході дослідження з'ясовано, що в Україні програмно-цільовий метод використовується суто технічно, при цьому затратний механізм планування та виконання видатків бюджету продовжує використовуватися. Як наслідок, велика кількість бюджетних програм недофінансовуються або не фінансуються зовсім, що знижує ефективність використання коштів державного бюджету.

- 5. У ході аналізу виявлено, що планування видатків державного бюджету здійснюється за умов перманентності бюджетного законодавства, результатом чого має місце постійне корегування прогнозних та планових показників. Нормативні документи щодо прогнозування видатків державного бюджету на середньострокову перспективу не затверджуються, а часті зміни закону про державний бюджет унеможливають підвищення якості оперативного управління видатками бюджету.

6. Дослідження проблематики виконання державного бюджету за видатками показало, що видатки державного бюджету мають тенденцію до зростання. Показники виконання видатків державного бюджету демонструють невиконання встановленого плану. Нерівномірність надходжень асигнувань протягом року, викликана незбалансованістю в окремі періоди, що призводить до нерівномірності фінансування бюджетних програм протягом року. В результаті чого на кінець періоду приходиться максимальний обсяг асигнувань, які не можуть бути освоєні у повній мірі у зв'язку з обмеженістю часу. Це визначає проблематику щодо збалансування державного бюджету у розрізі функцій і програм.

7. Вивчення зарубіжного досвіду надало можливість визначити найбільш адаптовані для української практики технології програмно-цільового бюджетування. Зокрема, з ціллю модернізації бюджетного процесу доцільно запровадити методичні підходи, що спрямовані на розробку інструментів середньострокового бюджетування; механізму переходу від утримання мережі бюджетних установ до надання конкретних бюджетних послуг; запровадження системи мотивування головних розпорядників бюджетних коштів.

8. На підставі розробленого середньострокового прогнозу, що здійснювався шляхом використання методів математичного моделювання, визначено консервативний варіант прогнозу, який базується на припущенні збереження ризиків невисокого інвестиційного попиту, повільного відновлення кредитної активності та слабкого зростання споживчого попиту. Зростання економіки закладено на рівні 1-2%.

АНОТАЦІЯ

Дідкова К.Ю. «Управління видатками державного бюджету в мовах програмно-цільового бюджетування».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності «8.03050801 «Фінанси та кредит» за магістерською програмою

(шифр та назва спеціальності)

професійного за спрямування «Державні та муніципальні фінанси».

(назва магістерської програм)

Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2018.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти управління видатками державного бюджету

Проаналізовано практику і проблематику управління видатками державного бюджету в умовах програмно-цільового бюджетування в Україні. Розроблено прогноз на середньострокову перспективу видатків державного бюджету.

Запропоновано: оптимізувати кількість бюджетних програм шляхом переглядання мережі виконавців; запровадити інструментарій адресного фінансування соціальних потреб; врегулювати повноваження та відповідальність за виконання державного бюджету за видатками між державними органами влади та розпорядниками бюджетних коштів.

Ключові слова: державний бюджет, видатки, система управління, середньострокове планування.

ANNOTATION

Didkova K.U. «Management of State budget expenditures within Performance based budgeting»,

Qualifying work on obtaining a master's degree in the specialty 8.03050801
«Finance and Credit»

(code and name of the specialty)

under the master's program «State and municipal finances».

(title of master program)

– Odessa National Economics University.

– Odessa, 2018.

The work deals with the theoretical aspects of management of State budget expenditures. The practice and problems management of budget expenditures were analyzed in Ukraine. Methodology of planning of expenditures of the state budget for the medium-term perspective had been drawn up.

Proposed: to optimize the number of budget programs by browsing the network of performers; to introduce a tool for localized targeted provision social needs targeted for low-income groups; to regulate the powers and responsibility for the execution of the state budget between state public authorities and budget administrators.

Keywords: state budget, expenditures, management system, medium-term planning